

*Єфімова Анастасія Миколаївна,
здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня;
науковий керівник – Полторак Анастасія Сергіївна,
д. е. н., професор, завідувач кафедри менеджменту та маркетингу
Миколаївський національний аграрний університет*

МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ РЕСУРСАМИ

Актуальність дослідження моделей управління державними ресурсами обумовлена сучасними викликами, з якими стикаються державні інституції, такими як економічні кризи, зростання соціальних потреб та зміни в глобальному контексті. Ефективне управління ресурсами є критично важливим для забезпечення стабільності та розвитку держави, особливо в умовах обмежених фінансових можливостей. Сучасні тенденції вимагають впровадження інноваційних підходів, що дозволяють оптимізувати використання ресурсів та підвищити їхню ефективність. Дослідження моделей управління також сприяє виявленню кращих практик, які можуть бути адаптовані в різних регіонах та секторах. Враховуючи вищезазначене, зроблено висновок про високу актуальність даної тематики.

Метою роботи є обґрунтування теоретичних основ та практичних підходів щодо сучасних тенденцій управління державними ресурсами.

Управління державними ресурсами є важливою складовою ефективного функціонування будь-якої держави. Воно містить широкий спектр сфер, таких як природні ресурси, фінансові ресурси, людський капітал та інфраструктура. З огляду на динамічний розвиток глобальної економіки та технологій, сучасні тенденції в управлінні державними ресурсами все більше орієнтовані на інновації, прозорість, стійкість та участь громадян. Таким чином, для досягнення цих цілей необхідно враховувати роль ринкового механізму у розподілі ресурсів.

Як стверджують дослідники Н. Грабар та І. Хмиров, в основі сучасної економіки лежить ринковий механізм розподілу благ та ресурсів. Держава відіграє роль регулятора, спрямовуючи економічні процеси та згладжуючи суперечності ринку [1, с. 60]. Необхідно враховувати, що поєднання ринкових та державних підходів дозволяє ефективно використовувати ресурси, забезпечувати соціальну стабільність та стимулювати інновації. Державна політика має бути спрямована на вдосконалення економічних, правових, соціальних та інноваційно-інтелектуальних механізмів, що сприятиме інтеграції України у світову економічну систему та підвищенню її конкурентоспроможності. Ці принципи є важливими не лише на загальнодержавному рівні, але й у контексті місцевого управління, яке відіграє ключову роль у вирішенні соціально-економічних завдань.

На думку дослідників В. Воротін, О. Коваль та В. Проданик, система державного управління та місцевого самоврядування в Україні є важливим механізмом, що забезпечує ефективне функціонування держави та вирішення соціально-економічних завдань на різних рівнях. Вона базується на Конституції

України 1996 року, зокрема на статті 133, яка визначає адміністративно-територіальний устрій країни. Ця владно-просторова структура є основою для організації управлінських процесів на різних рівнях [2, с. 75]. Звідси варто зазначити, що організаційно-правове забезпечення системи державного управління та місцевого самоврядування в Україні регулюється Конституцією України, законами про місцеве самоврядування, бюджетним та адміністративним кодексами, а також численними нормативно-правовими актами. Ці документи визначають компетенції та повноваження органів влади, а також їх взаємовідносини з центральною владою. Основним завданням органів місцевого самоврядування є захист економічних і соціальних інтересів громад, сприяння сталому розвитку територій та забезпечення належного рівня життя населення.

У цьому контексті важливим є також управління ресурсами, яке виступає невід'ємною складовою процесу ефективного функціонування цих управлінських структур.

Погоджуємось із думкою І. Подобеда, що управління ресурсами – це складний та багатогранний процес, що передбачає свідомий вплив на об'єкти та системи з метою досягнення визначених цілей і підтримки стійкості. Це включає в себе ефективне використання матеріальних, людських, фінансових та інформаційних ресурсів [3, с. 249]. На нашу думку, управління ресурсами може визначатися як інтегрована діяльність, що об'єднує управлінські суб'єкти, об'єкти управління та управлінські дії в єдину систему, яка має чіткі цілі та взаємопов'язані елементи. Відобразимо в табл. 1 основні моделі управління державними ресурсами.

Таблиця 1

Основні моделі управління державними ресурсами

Назва моделі	Характеристика
Централізована модель	Влада і контроль над ресурсами зосереджені в центральних урядових органах. Ресурси збираються та розподіляються централізовано, що забезпечує швидку координацію дій у кризових ситуаціях.
Децентралізована модель	Різні регіони отримують автономію в управлінні ресурсами. Кожен регіон має власний центр управління, що дозволяє оперативно реагувати на місцеві потреби та надзвичайні ситуації.
Гібридна модель	Поєднує централізовані та децентралізовані підходи. Центральні органи забезпечують координацію та додаткові ресурси, в той час як регіональні органи мають власні ресурси для оперативної відповіді.
Партнерська модель	Включає активну участь громадянського суспільства та приватного сектору у процес управління ресурсами. Ґрунтується на співпраці між державними та неурядовими суб'єктами.
Міжнародна співпраця	Розробляє механізми обміну ресурсами в разі надзвичайних ситуацій через міжнародні організації та угоди. Забезпечує координацію дій для реагування на транскордонні загрози.

Джерело: сформовано автором за даними [3, с. 250].

Таким чином, сутність управління ресурсами полягає у свідомому впливі на процеси та об'єкти для досягнення конкретних цілей і підтримання їх стійкості. Вибір моделі управління ресурсами у сфері цивільного захисту має

вирішальне значення для ефективності реагування на надзвичайні ситуації. Залежно від конкретних потреб та умов, країни можуть використовувати різні моделі, що поєднують централізовані, децентралізовані та партнерські підходи. Успішне управління ресурсами сприяє не лише збереженню безпеки, але й розвитку суспільства в цілому. У цьому контексті важливо враховувати, що сучасні підходи до управління ресурсами активно інтегрують нові технології, які здатні значно підвищити ефективність цих процесів.

Згідно з І. Аль-Атті, однією з головних сучасних тенденцій в управлінні державними ресурсами є впровадження інноваційних технологій. Це включає використання цифрових платформ для автоматизації процесів, створення електронних реєстрів, систем управління даними та інструментів для моніторингу використання ресурсів [4, с. 13]. Наприклад, уряди багатьох країн все частіше використовують блокчейн для забезпечення прозорості та надійності державних транзакцій.

Управління державними ресурсами в сучасних умовах не може бути ефективним без прозорості та підзвітності. Уряди багатьох країн впроваджують політики відкритих даних, які дозволяють громадянам та іншим зацікавленим сторонам отримувати доступ до інформації про використання ресурсів [5]. Такі заходи сприяють зменшенню рівня корупції та підвищенню довіри до державних інституцій.

Однією з найважливіших сучасних тенденцій є впровадження принципів екологічної стійкості в управління державними ресурсами. Це особливо актуально в контексті управління природними ресурсами, такими як вода, земля, ліси та корисні копалини. Економіки багатьох країн переходять на «зелені» моделі розвитку, які передбачають раціональне використання ресурсів та зменшення шкідливого впливу на навколишнє середовище.

Важливим аспектом стійкого управління є розвиток відновлюваних джерел енергії, а також ефективні системи поводження з відходами. Уряди все більше сприяють переходу до циркулярної економіки, де ресурси використовуються повторно або переробляються, зменшуючи залежність від невідновлюваних природних ресурсів.

Ще однією важливою тенденцією є децентралізація управління державними ресурсами та залучення громадян до процесу прийняття рішень. У багатьох країнах проводяться реформи, спрямовані на передачу повноважень місцевим громадам, що дозволяє більш ефективно управляти ресурсами на місцевому рівні.

Громадська участь сприяє підвищенню відповідальності місцевих органів влади перед своїми громадянами, а також дає можливість ефективніше розподіляти ресурси відповідно до реальних потреб громади. Такий підхід також стимулює розвиток місцевих ініціатив та сприяє економічному зростанню на регіональному рівні.

Отже, обґрунтовано теоретичні основи та практичні підходи щодо сучасних тенденцій моделі управління державними ресурсами. З'ясовано, що сучасні тенденції в управлінні державними ресурсами відображають необхідність адаптації до глобальних викликів, таких як економічна

нестабільність, зміна клімату та технологічний прогрес. Досліджено, що інноваційні підходи, прозорість, екологічна стійкість та громадська участь стають ключовими елементами нових моделей управління. Наголошено, що успіх впровадження цих тенденцій залежить від готовності урядів до реформ, а також від активної участі громадян та бізнесу у цих процесах. Сформовані висновки сприятимуть вдосконаленню стратегій управління державними ресурсами, підвищенню ефективності використання бюджетних коштів та забезпеченню стійкого розвитку національної економіки.

Список використаних джерел:

1. Грабар Н. С., Хмиров І. М. Становлення та трансформація механізмів державного управління (на прикладі управління інтелектуально-інноваційними ресурсами економіки в Україні). *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія : Державне управління*. 2021. Вип. 1. С. 58-65. URL: <http://repositc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/13322> (дата звернення: 19.09.2024).

2. Воротін В., Коваль О., Проданик В. Організаційно-правове та ресурсне забезпечення системи державного управління та місцевого самоврядування в Україні (на основі аналізу проєктів законодавчих актів, включених до порядку денного п'ятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання, лютий 2021 р. – липень 2021 р.). *Актуальні проблеми державного управління*. 2021. Вип. 3. С. 73-79. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2021_3_14 (дата звернення: 19.09.2024).

3. Подобєд І. В. Моделі ресурсног омеханізму державного управління у сфері цивільного захисту. *Науковий вісник: державне управління*. 2023. №2. С. 238-258. DOI: [https://doi.org/10.33269/2618-0065-2023-2\(14\)-238-258](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2023-2(14)-238-258) (дата звернення: 19.09.2024).

4. Аль-Атті І. В. Теоретичні підходи до проблеми розвитку сучасної моделі публічного управління. *Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення*. 2022. Вип. 1. С. 6-16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pubad_2022_1_3 (дата звернення: 19.09.2024).

5. Полторак А. С., Паламарчук В. С. Особливості гарантування безпеки об'єднаного світового фінансового простору. *Modern Economics*. 2020. № 20(2020). С. 215-225. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V20\(2020\)-34](https://doi.org/10.31521/modecon.V20(2020)-34).